

Egyetlen hazánk az anyanyelv

Minya Károly
(1963, Kisvárdai) nyelvész,
egyetemi oktató, Nyíregyházán él

Az 1990-es évtized első felében jelentős vita alakult ki a határon túli nyelvhasználatról, különösen arról, hogy a kisebbségben élőknek van-e külön nyelvi normájuk. A *Nyelvmentés vagy nyelvárulás* című kötet tanulmányainak felvetései különösen aktuálisak most, a trianoni békediktátum 100. évfordulóján. Hiszen ismét felértékelődött a nyelv szerepe, előtérbe került az a funkciója, hogy összekapcsolja a különböző államokban élő magyarokat. A könyvbeli diskurzus fókuszában állt, hogy egyetlen vagy több központú-e a magyar nyelv normája. A pró és kontra érvekből az szűrhető le, hogy – mivel a határon túli magyarok nyelvi önállósulásra kényszerültek, a rendszerváltás előtt az eleven magyar nyelv változataival korlátozottak voltak kapcsolataik – sajátos kétnyelvűség alakult ki a Felvidéken, Kárpátalján, a Vajdaságban és Erdélyben. A nemzetközösségek viszont minél tökéletesebben akarnak az anyanyelvi közösséghez tartozni. A regionalitás jegyei mégsem zárhatók ki: ahogyan egy borsodi lakost nem értenek meg a Dunántúlon, ha a boltban angint turbuknak (vászonyanyagot párnahuzatnak) kér, ugyanúgy elkerülhetetlenek a Felvidéken és másutt is a többségi nyelvből való szókölcsönzések és tükörfordítások.

Néhány szlovakizmust a *Magyar értelmező kézisztár* is tartalmaz: alapiskola = általános iskola, alobal = alufólia stb. Ugyanakkor a kétnyelvűséggel és az esetenkénti nyelvpolitikai nyomással szemben természetes törekvés az iskolákban, a színházakban, a televízióban és rádióban a határokon átnyúló magyar köznyelv használata.

2020. szeptember végén egy különleges szótár látott napvilágot: a *Trianon-kislexikon*, Molnár Zsolt tollából. A kötet kilencszáz címszóval segít eligazodni az 1920-hoz vezető és azt követő események és jelenségek útvesztőin. A történelmi eseménysorral kapcsolatos fogalmak, személynevek és földrajzi nevek gazdag magyarázata olvasható benne. A földrajzi nevek örökítő nyelvkincseinek rögzítése köréből a *Határokon túli magyar helységnévsztár* című, 1997-ben Sebők László által készített, csodás neveket (Kiskökényes, Mezőkirályfalva stb.) tartalmazó könyvet kell kiemelni.

Mindez azt a tudatot erősítheti bennünk a magyar nyelv napján, hogy nyelvünk a határok fölött is mindenkié, s hogy Trianon óta egybefogó, egyetlen hazánk az anyanyelv.

Minya Károly